

Mål C-442/20

Begäran om förhandsavgörande

Datum för ingivande:

21 september 2020

Domstol som begär förhandsavgörande:

Amtsgericht Nürnberg (Tyskland)

Datum för beslutet att begära förhandsavgörande:

11 september 2020

Kärande:

Flightright GmbH

Svarande:

Ryanair Designated Activity Company

Amtsgericht Nürnberg

[utelämnas]

I målet mellan

Flightright GmbH,

[utelämnas]

– kärande –

[utelämnas]

mot

Ryanair Designated Activity Company, [utelämnas] Dublin, Irland

– svarande –

[utelämnas][**Orig. s. 2**]

har

Amtsgericht Nürnberg [utelämnas] den 11 september 2020 [utelämnas] meddelat följande:

Beslut

I. Målet vilandeförklaras.

II. Med stöd av artikel 19.3 b i fördraget om Europeiska unionen och artikel 267 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt ombeds Europeiska unionens domstol att tolka artikel 5.3 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 261/2004 av den 11 februari 2004 om fastställande av gemensamma regler om kompensation och assistans till passagerare vid nekad ombordstigning och inställda eller kraftigt försenade flygningar och om upphävande av förordning (EEG) nr 295/91 (EUT L 46, 2004, s. 1) genom att besvara följande frågor:

a) Föreligger ”extraordinära omständigheter”, i den mening som avses i artikel 5.3 i förordning (EG) nr 261/2004, när personalen vid det lufttrafikföretag som utför flygningen deltar i en fackligt organiserad strejk?

b) Är det därvid relevant huruvida denna strejk inletts på grund av att personalen har ställt krav som tidigare inte varit föremål för avtal mellan personalen och det lufttrafikföretag som utför flygningen?

c) Är det därvid relevant huruvida denna strejk inletts på grund av ett särskilt agerande från det utförande lufttrafikföretagets sida i samband med de fackliga förhandlingarna? [**Orig. s. 3**]

Skäl

- 1 I. [utelämnas] [om vilandeförklaring av målet]
2. Det är avgörande för utgången i målet [utelämnas] hur Europeiska unionens domstol besvarar de hänskjutna tolkningsfrågorna i beslutsdelen.
- 2 II. Beskrivning av omständigheterna i målet

- 3 Käranden har yrkat att svaranden ska förpliktas betala kompensation till ett belopp på 500,00 euro.
- 4 De passagerare som överlåtits sina rättigheter till käranden hade bekräftade platsreservationer för en flygning från Nürnberg (NUE) till Krakow (KRK) med nummer FR5420, som skulle utföras av svaranden och lämna Nürnberg den 10 augusti 2018 kl. 14:45 (lokaltid) och landa i Krakow samma dag kl. 16:15 (lokaltid). Denna flygning ställdes in. Flygningen ställdes in med anledning av att svarandens piloter strejkade den 10 augusti 2018.
- 5 Svaranden hade fört kollektiva förhandlingar med fackföreningen Cockpit (nedan kallad VC) om bland annat ingående av kollektivavtal. Förhandlingar fördes redan i december 2017. Fackföreningen begärde en löneförhöjning med 42 procent. Svaranden gick med på en löneförhöjning med 20 procent och betalade denna förhöjda lön sedan början av år 2018. Svaranden hade den 3 augusti 2018 lämnat ett förbättrat erbjudande till VC, som ännu inte hade varit föremål för någon förhandling. VC kallade piloterna till strejk den 8 augusti 2018. **[Orig. s. 4]**
- 6 Till följd av strejken den 10 augusti ställdes flygningar in i Tyskland och i andra länder. De återstående flygningarna genomfördes genom en omdirigering av flygplanen och genom att anlita andra piloter. Strejker mot svaranden genomfördes även i Irland, Belgien, Sverige och Nederländerna.
- 7 Relevant unionslagstiftning
- 8 Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna (EUT C 364, 2000, s. 1)
- 9 Artikel 12 ("Mötes- och föreningsfrihet") har följande lydelse:
- 10 "1) Var och en har rätt till frihet att delta i fredliga sammankomster samt till föreningsfrihet på alla nivåer, särskilt på det politiska, fackliga och medborgerliga området, vilket innebär rätten för var och en att bilda och ansluta sig till fackföreningar för att skydda sina intressen. ..."
- 11 Artikel 28 ("Förhandlingsrätt och rätt till kollektiva åtgärder") har följande lydelse:
- 12 "Arbetsstagare och arbetsgivare, eller deras respektive organisationer, har i enlighet med unionsrätten samt nationell lagstiftning och praxis rätt att förhandla och ingå kollektivavtal på lämpliga nivåer och att i händelse av intressekonflikter tillgripa kollektiva åtgärder för att försvara sina intressen, inbegripet strejk."
- 13 Europeiska sociala stadgan [utelämnas]**[Orig. s. 5]**
- 14 Del I punkt 6 lyder enligt följande:
- 15 "Alla arbetstagare och arbetsgivare har rätt att förhandla kollektivt."

- 16 Del II artikel 6 ("Kollektiv förhandlingsrätt") lyder:
- 17 "För att trygga arbetstagarnas och arbetsgivarnas rätt att förhandla kollektivt, åtar sig parterna ...
- 18 samt att erkänna
- 18 4) arbetstagarnas och arbetsgivarnas rätt att vidta kollektiva åtgärder i händelse av intressekonflikt, däri inbegripet strejk, om inte annat följer av förpliktelser enligt gällande kollektivavtal."
- 19 Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 261/2004 av den 11 februari 2004
- 20 Skäl 14 har följande lydelse:
- 21 "Liksom i Montrealkonventionen bör skyldigheterna för det lufttrafikföretag som utför flygningen vara helt eller delvis begränsade i sådana fall där en händelse har orsakats av extraordinära omständigheter som inte kunde ha undvikits även om alla rimliga åtgärder vidtagits. Sådana omständigheter kan särskilt förekomma i händelse av politisk instabilitet, meteorologiska förhållanden som omöjliggör flygningen i fråga, säkerhetsrisker, oförutsedda brister i flygsäkerheten och strejker som påverkar verksamheten för det lufttrafikföretag som utför flygningen." **[Orig. s. 6]**
- 22 Artikel 5 ("Inställd flygning") lyder:
- 23 "1) Vid inställd flygning skall de berörda passagerarna ...
- 24 c) ha rätt till kompensation i enlighet med artikel 7 av det lufttrafikföretag som utför flygningen
- 25 3) Lufttrafikföretaget som utför flygningen skall inte vara skyldigt att betala kompensation enligt artikel 7, om det kan visa att den inställda flygningen beror på extraordinära omständigheter som inte skulle ha kunnat undvikas även om alla rimliga åtgärder hade vidtagits."
- 26 Artikel 7 ("Rätt till kompensation") lyder:
- 27 "1) Vid hänvisning till denna artikel skall passagerare få kompensation som uppgår till
- 28 a) 250 euro för alla flygningar på högst 1500 kilometer, ..."
- 29 Relevant nationell rättspraxis avseende tolkningsfrågorna
- 30 I dom av den 21 augusti 2012 fastställde Bundesgerichtshof (Federala högsta domstolen, Tyskland) följande (referensnummer X ZR 138/11) (sammanfattning) i domslutet:

- 31 ”1. Om en fackförening inom ramen för en lönekonflikt uppmanar ett lufttrafikföretags piloter att lägga ner arbetet kan detta utgöra ’extraordinära omständigheter’, i den mening som avses i artikel 5.3 i förordning nr 261/2004.
- 32 2. I ett sådant fall undantas lufttrafikföretaget från skyldigheten att betala kompensation för flygningar vilka företaget ställt in [**Orig. s. 7**] för att anpassa färdplanen till de förväntade följderna av uppmaningen till strejk.”
- 33 Bundesgerichtshof motiverade sitt avgörande bland annat på följande sätt (punkt 25 och följande punkt):
- 34 ”Svarandens åberopande av extraordinära omständigheter ska inte lämnas utan beaktande på den grunden att situationen låg inom svarandens kontroll.
- 35 Man kan som regel inte utgå från att lufttrafikföretag råder över situationen i samband med en avtalskonflikt och att extraordinära omständigheter därför är uteslutna. Beslutet att genomföra en strejk fattas av arbetstagersidan inom ramen för dess fria förhandlingsrätt och ligger därmed utanför verksamheten hos det lufttrafikföretag som utför flygningen. Av detta följer att lufttrafikföretaget normalt inte heller har några i rättsligt hänseende betydande möjligheter att påverka de egna anställdas beslut att strejka eller inte strejka. Argumentet att det lufttrafikföretag som utför flygningen kan gå med på kraven vid strejker inom företaget och därigenom avvärja strejken kan inte godtas. Det skulle då krävas att lufttrafikföretaget avstod från sin unionsrättsligt skyddade förhandlingsfrihet och på förhand tog på sig den underlägsnes roll i arbetskonflikter. Detta kan inte förväntas av lufttrafikföretaget, och det skulle inte heller ligga i flygpassagerarnas intresse på lång sikt.”
- 36 Parternas argument
- 37 Enligt käranden föreligger inte ”extraordinära omständigheter”, i den mening som avses i artikel 5.3 i förordning nr 261/2004, när den egna kabinbesättningen strejkar. Den hänskjutande domstolen anser att strejker kan antas inträffa vid varje avtalsförhandling och således även medföra personalfrånvaro och inställda flygningar. Det rör sig om en typisk händelse som [**Orig. s. 8**] kan förväntas inom ramen för näringsverksamheten och inte en extraordinär händelse.
- 38 Svaranden företräder uppfattningen att en fackligt organiserad strejk utgör en extraordinär omständighet, oberoende av huruvida den strejkande personalen är anställd hos det utförande lufttrafikföretaget eller inte. Förordning (EG) nr 261/2004 gör inte ens någon åtskillnad mellan om det är egna anställda eller utomstående som strejkar.
- 39 Nationella rättsliga avgöranden
- 40 I ett stort antal nationella avgöranden som meddelats efter EU-domstolens dom av den 17 april 2018 (mål C-195/17), enligt vilka passagerarens rätt till kompensation inte ska vara beroende av huruvida en strejk är laglig enligt tillämpliga nationella

arbetsrättsliga bestämmelser eller kollektivavtal, utan i stället vara avhängig ”extraordinära omständigheter”, i den mening som avses i artikel 5.3 i förordning nr 261/2004, vilket innebär att endast sådana händelser omfattas som till sin art eller sitt ursprung faller utanför det berörda lufttrafikföretagets normala verksamhet och ligger utanför dess faktiska kontroll, anses numera, med avvikelse från Bundesgerichtshof ovan angivna avgörande, att inga extraordinära omständigheter föreligger. En sammanställning av dessa avgöranden har gjorts i en dom meddelad av Landgericht Nürnberg-Fürth den 2 mars 2020 (referensnummer 16 S 1060/20) som bifogas förevarande beslut. Landgericht avgjorde sitt mål i enlighet med den klart övervägande tendensen i rättspraxis.

- 41 I dagsläget har det i rättspraxis inte avgjorts huruvida Europeiska domstolen bedömer en fackligt organiserad strejk på samma sätt som en ”vild strejk”, eftersom den förstnämnda, till skillnad från en ”vild strejk”, skyddas av unionsrätten och av artiklarna 12.1 och 28 i stadgan om de grundläggande rättigheterna, med följden att **[Orig. s. 9]** domen av den 17 april 2018 (mål C-195/17) ska tolkas som att den även omfattar en fackligt organiserad strejk. Syftet med strejkrätten, vilken garanteras enligt artikel 6.4 i Europeiska sociala stadgan, är enligt nämnda bestämmelses inledande mening samt programförklaringen i del I punkt 6 att säkerställa rätten till – samordnad – kollektiv förhandling. Strejkrätten erkänns nämligen uttryckligen ”för att trygga arbetstagarnas och arbetsgivarnas rätt att förhandla kollektivt”. Domstolen skulle således kunna utgå från att en överföring av dess rättspraxis till fackligt organiserade strejker innebär en överträdelse av unionsrätten – vilket i förekommande fall skulle kunna härledas redan av skäl 14 i förordning (EG) nr 261/2004 som i allmänhet omnämner en strejk som en ”extraordinär omständighet” – som i synnerhet består i att det, i vart fall vad gäller följderna, görs ett ingrepp i lufttrafikföretagets unionsrättsligt skyddade förhandlingsfrihet.
- 42 Det är även möjligt att förespråka ett nyanserat synsätt, enligt vilket det avgörande är av vilken anledning det har inletts en strejk. Det skulle således kunna hävdas att det ska göras en åtskillnad beroende på om strejken syftar till att undvika att lufttrafikföretaget vidtar åtgärder som innebär en försämring av den rådande situationen vad gäller arbetsrätt och anställningsavtal. I det fallet skulle strejken ha orsakats av lufttrafikföretagets (affärsmässiga) beteende och således ligga inom företagets ”kontroll”. Om fackföreningen däremot krävde en ”utökning” i förhållande till tidigare gällande villkor och denna följaktligen uppmanade till strejk utan någon konkret anledning vad gäller lufttrafikföretagets beteende, så skulle det vara möjligt att dra slutsatsen att det förelåg en extraordinär situation. Se, exempelvis [bilagt] beslut från Amtsgericht Nürnberg av den 29 november 2019 december (referensnummer 240 – C-6688/19) som även innehåller en sammanfattning av nuvarande rättspraxis. **[Orig. s. 10]**
- 43 Läget i förfarandet
- 44 Utgången i målet beror på svaret på tolkningsfrågan: Målet är för övrigt färdigt för avgörande i såväl faktiskt som rättsligt hänseende. [skäl] [utelämnas]

45 [utelämnas]

ARBETSDOKUMENT